

Відповідно до закону природи, будь-яка природна система під час розвитку ускладнюється. Результатом ускладнення є підвищення рівня стійкості системи до зовнішніх і внутрішніх факторів. Тому забезпечення та оцінка екологічної безпеки має ґрунтуватися на такому принципі: існування людини та стале користування нею екосистемними послугами буде забезпечено у тому випадку, коли буде безпечним середовище існування найбільш чутливого до антропогенного впливу живого елемента екосистеми.

Література:

1. Всемирная хартия природы. Принята резолюцией 37/7 ГА от 28 октября 1982 года.
2. Повестка дня на XXI век. Рио-де-Жанейро, 3–14 июня 1992 года.

УДК 349.6:338.246:502.1

НЕОБХІДНІСТЬ В ПОШУКУ НОВИХ ПІДХОДІВ В ЕКОЛОГІЧНОМУ ЗАКОНОДАВСТВІ

Б.М. Васильківський

Національний університет «Києво-Могилянська Академія»
м. Київ, вул. Сковороди 2, каф. екології тел. 067 710-06-86

Сьогодні екологічна криза, яка охопила не тільки Україну, а й весь світ, вимагає дієвих заходів з боку міжнародної спільноти. І останнім часом ми бачимо, що дійсно, відбуваються міжнародні зустрічі, які на думку їх учасників повинні зупинити негативні процеси щодо руйнації довкілля. Як приклад, можна розглядати домовленості про прийняття нового документу, який замінить Кіотський протокол. Однак, при всіх цих позитивних процесах, історія і досвід реалізації минулих угод і домовленостей не надихає на оптимізм.

На наш погляд, для вирішення екологічних проблем потрібно шукати і інші шляхи у всіх напрямках суспільної діяльності. Переведення постіндустріального суспільства на рейки збалансованого розвитку може бути одним з напрямків вирішення окремих екологічних проблем. Чому окремих екологічних проблем? Тому, що збалансований розвиток — це той же економічний розвиток, тільки з зеленим відтінком, бо засадничі принципи цього розвитку в своїй основі залишаються економічними.

Одним з нових шляхів у подоланні екологічної кризи, на нашу думку, є спроба подивитися на екологічне законодавство з іншого боку. Адже сучасне екологічне законодавство є, по своїй суті, антропоцентричним. А це значить, що цінності людини стоять вище над цінностями природи. А інакше і бути не могло. Бо сучасне екологічне законодавство народилося із того законодавства, яке розглядало природу лише як ресурс для задоволення потреб людини.

Наведемо декілька, на наш погляд, важливих чинників, які виявляють потребу розгляду засад екологічного права.

По-перше, це категорія часу в праві і природі. Час в праві це час суспільний, економічний, але ніяк не природний. Природа живе за своїм часом, який значно складніший і в більшій мірі пов'язаний з абіотичними і біотичними факторами (чинниками), ніж той, за яким живе людина, суспільство.

По-друге, потрібно переглянути право власності на природні об'єкти чи ресурси. Сьогодні екологічна криза призвела до виснаження чи забруднення навколишнього середовища, в тому числі, і залишків природнього. і тому таке право громадян на використання природних ресурсів, як загальне, потрібно переглянути. Бо держава не забезпечує його громадянам. Закони України говорять, що право загального природокористування невід'ємно притаманно

громадянам, незалежно від його визнання державою чи надання державними органами. Право загального природокористування безпосередньо визначається природними правами людини на користування атмосферним повітрям, водою, простором для підтримки життєдіяльності організму. Держава зобов'язана забезпечувати належні умови для його реального здійснення, а у випадках порушення — нести відповідальність перед громадянами. Однак, варто подивитися на задоволення потреб людини в такому природному ресурсі, як вода, і зразу стає зрозумілим, що цей принцип порушується. Сьогодні громадяни не можуть безкоштовно задовольнити свої БІОЛОГІЧНІ потреби у воді. Медики стверджують, що для підтримання життя людині протягом доби потрібно вживати приблизно 3 літри води, отже ці три літри води держава повинна безкоштовно надати громадянину на праві загального природокористування. Однак, забруднення водних ресурсів, за що відповідальність лежить на державі, призвели до того, що громадяни повинні платити гроші, бо безкоштовно громадян чистою водою держава не забезпечує. Отже, зміни в навколишньому середовищі не тільки впливають на наше повсякденне життя, вони повинні відображатися і в змінах екологічного законодавства.

Це тільки декілька чинників, які варто розглянути для того, щоб спробувати розробити нові підходи в екологічному праві. Адже екологічне право теж знаходиться в стані екологічної кризи, бо якщо воно (екологічне право) не змогло допомогти подолати, (або хоча б призупинити) екологічну кризу, то значить — це право не відповідає сучасним викликам розвитку суспільства.

УДК 577.2. 4.001

ЕКОЛОГІЧНІ АСПЕКТИ В НЕОАНТРОПОЦЕНТРИЧНІЙ МОДЕЛІ СТАЛОГО РОЗВИТКУ МІСТА

В.В. Добровольський

Чорноморський державний університет імені Петра Могили

54000, м. Миколаїв, вул. 68 Десанників, 10

e-mail: dun@kma.mk.ua

При розробці стратегічних документів сталого розвитку поселення і регіону з використанням загальновизнаного уявлення взаємовідносин в системі «природа — люди — економіка» виникають складності, пов'язані з неможливістю визначення чітких меж між складовими.

Запропонована в ЧДУ ім. П. Могили неoантропоцентрична модель біосфери дозволяє більш обґрунтовано вирішувати питання, пов'язані зі створенням документів щодо сталості розвитку. Неoантропоцентричний підхід відрізняється від атропоцентричного, який відповідає практиці людської діяльності в XIX-XX століттях, роллю людини в біосфері. В неoантропоцентричній моделі людині відводиться центральне місце не лише як споживачу, а і як регулятору (управлінцю) процесів, що відбуваються в біосфері. Модель побудована на трьох дуалістичних класичних уявленнях про людську сутність: філософське «тіло-душа», Вернадського — людина, як складова біосфери і людина, як «друга геологічна сила», Дубиніна — людина індивідуальна — людина, як складова соціальних утворень.

На рисунку представлена схема взаємовідносин між компонентами моделі з типовим для поселення розподілом економічної складової на дві — комунальне господарство і бізнесова діяльність.

З тридцяти зв'язків в системі шістнадцять відносяться до сфери екології, що свідчить про переважне значення екологічних питань в проблемі сталого розвитку.